

ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОГО ХУДОЖНЬОГО СИНТЕЗУ У СУЧАСНОМУ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ

© М. М. Чобанюк

У роботі вперше в літературознавстві у світлі єдиного системного підходу виявлено своєрідності концептуального художнього синтезу в літературі другої половини ХХ – початку ХХІ століття (на матеріалі творчого доробку Джона Фаулза, Грема Гріна, Курта Воннегута, Гюнтера Грасса, Джозефа Хеллера, Мілана Кундери, Варгаса Льоси) та уточнено його теоретико-методологічні засади. Обґрунтовано продуктивність застосування концептуального художнього синтезу до підходу вивчення творів вище названих письменників

Ключові слова: синтез, художній синтез, концептуальний художній синтез, постмодернізм, гуманізм, роман, літературний процес

Identity of conceptual art synthesis of the literature of the second half of the XX – early XXI century are revealed for the first time in literary criticism in the light of a single system approach (based on creative works of John Fowles, Graham Green, Kurt Vonnegut, Günter Grass, Joseph Heller, Milan Kundera, Mario Vargas Llosa) and its theoretical and methodological principles are specified. Efficiency of conceptual art synthesis to the study approach of the works of above mentioned writers is substantiated

Keywords: synthesis, art synthesis, conceptual art synthesis, postmodernism, humanism, novel, literary process

1. Вступ

Літературна критика останніх десятиліть стала різноманітною, полемічною і суперечливою, оскільки твориться у напруженому пошуку естетичної концепції художньої творчості. Сучасна наука про літературу, переживши радикальні трансформації другої половини ХХ століття, вже не прагне до єдиної мета-теорії, розвивається багатовекторно, засвідчуючи множинність і альтернативність підходів до вивчення художнього тексту як норму наукового осмислення слова. Попри те, в ній відчутні раз по раз поновлювані спроби знайти об'єднавчу основу, універсальний концепт дослідження, домінуючу ознаку, довкола якої можна було би вибудувувати різні теорії тексту. Ця тенденція присутня радше на рівні актуального тренду, що виражає тяжіння до певного типу моделювання наукового інструментарію. Адже повернення до єдиної, уніфікованої моделі сприйняття літератури сьогодні видається навряд чи можливим.

Визначення синтезу як найважливішого джерела єдності художнього твору розглядається як мета, що поєднує дисципліни гуманітаристики. Одним із базових змістових критеріїв вічності літератури є її гуманістичний характер. Людство свідомо, а то й підсвідомо відчуває духовну потребу у творах з потужним гуманістичним потенціалом. Що більше у літературному творі Добра, Людинолюбства, Милосердя, Всепрощення, то більше шансів у нього стати твором класичним.

У літературознавчому процесі останніх десятиліть, на нашу думку, формується новий напрям – *концептуальний художній синтез*, – характерною рисою якого є прагнення до інтеграції, своєрідного симбіозу різних оповідних технік та світоглядних орієнтацій з метою найбільш повного і всебічного відображення дійсності й людської долі. Основною прикметою творів концептуального художнього синтезу

є гуманізм, всі вони в центр своїх роздумів ставлять одвічне питання про призначення людини в історії, суспільстві, Всесвіті.

Теоретико-методологічні засади концептуального художнього синтезу уможливили розширити і скоригувати уявлення про творчість цілої низки видатних письменників другої половини ХХ – початку ХХІ століття. Їх успіх та визнання ґрунтуються не лише на унікальній оповідній техніці (що найчастіше й є підставою до віднесення їх до постмодернізму), але не меншою мірою і гуманізму, що пронизує всю творчість письменників, турботі про долю людини й людства в епоху прогресуючого технократизму і девальвації духовних цінностей. Важливу роль у цьому відіграє і глибоке переконання митців у громадянській та професійній відповідальності письменника, їхня віра в мистецтво як порятунок і цілюще духовне джерело для людей.

Цим обґрунтовується актуальність проведення даних досліджень.

2. Літературний огляд

Під *концептуальним художнім синтезом* ми розуміємо художню практику видатних письменників другої половини ХХ – та початку ХХІ століття [1], яких традиційно і зарубіжною, і пострадянською, і вітчизняною критикою відносять до модернізму або постмодернізму, хоча за своєю суттю вони належать до іншої естетичної парадигми, яка теоретично почала виокремлюватись у працях Л. Андрєєва, М. Зверева, І. Ільїна, О. Міхільова, яку узагальнив саме Л. Андрєєв у роботах, що належать до рубежу другого і третього тисячоліть «Від «Занепаду Європи» до «кінця історії» (2000) [2] і «Чим же закінчилася історія другого тисячоліття? (Художній синтез і модернізм)» (2001) [3]. Він звернув увагу на те, що сучасною літературною критикою цих великих письмен-

ників зараховують до постмодернізму, створюють йому славу, хоча в глибині своєї суті, як правило, йому не належать. У роботах Л. Андрєєва, М. Зверєва, І. Ільїна, О. Міхільова були сформульовані перші теоретичні принципи концептуального художнього синтезу, які можуть стати основою для подальших наукових досліджень в аспекті розмежування постмодернізму і того, що не є постмодернізмом.

3. Мета та задачі дослідження

Метою проведених досліджень було виявлення своєрідності концептуального художнього синтезу в літературі другої половини ХХ – початку ХХІ століття (на матеріалі творчого доробку Джона Фаулза, Грема Гріна, Курта Воннегута, Гюнтера Грасса, Джозефа Хеллера, Мілана Кундери, Варгаса Льоси) та уточнення його теоретико-методологічних засад.

Для досягнення поставленої мети необхідно було вирішити наступні основні задачі:

1. Окреслити провідні вектори в науковому вивченні феномену «синтез мистецтв» та синтез у мистецтві, зокрема у літературі, у ході історичного розвитку.

2. Дослідити методологічні аспекти літературознавчого синтезу в сучасній науці про літературу.

3. З'ясувати специфіку вивчення жанрового синтезу та уточнити підходи до дослідження жанрової парадигми у працях вітчизняних та зарубіжних літературознавців.

4. Розглянути типологію сучасного гуманізму.

5. Окреслити розвиток теорії та практики концептуального художнього синтезу.

6. Осмислити поняття «постмодернізм» як культурологічного феномену на межі тисячоліть.

7. З'ясувати проблему статусу сакрального та гуманізму в епоху постмодернізму.

8. Здійснити системний аналіз науково-критичних праць, присвячених творчості Джона Фаулза, Грема Гріна, Джона Гарднера, Курта Воннегута, Мілана Кундери, Джозефа Хеллера, Варгаса Льоси, Гюнтера Грасса.

9. Обґрунтувати продуктивність застосування концептуального художнього синтезу до підходу вивчення творів вище названих письменників.

10. Охарактеризувати ідейно-художні особливості романної творчості вище названих авторів і виявити їх співвіднесеність із засадами теорії концептуального художнього синтезу.

11. Уточнити та доповнити теоретико-методологічні засади концептуального художнього синтезу з урахуванням здобутих положень та висновків.

4. Матеріали і методи дослідження

Об'єктом дослідження виступає теорія і практика концептуального художнього синтезу як нового явища в літературі другої половини ХХ – початку ХХІ століття, а також творчий доробок вище названих авторів.

Предмет дослідження – ідейно-художні особливості концептуального художнього синтезу в літературі другої половини ХХ – початку ХХІ століття (на матеріалі творчості Дж. Гарднера, Г. Гріна, К. Вон-

негута, Дж. Фаулза, Г. Грасса, Дж. Хеллера, М. Кундери, Варгаса Льоса та інших).

Методи дослідження. Для реалізації поставленої мети і завдань у роботі використовується системний підхід до вивчення поетики, типології і динаміки жанрових форм у художній творчості Джона Фаулза, Грема Гріна, Джона Гарднера, Курта Воннегута, Джозефа Хеллера, Мілана Кундери, Варгаса Льоси, Гюнтера Грасса та інших. Комплексний метод дослідження включає елементи біографічного, інтертекстуального, герменевтичного, аналітико-психологічного методів та рецептивної естетики. Аналіз ідейно-художньої своєрідності творчої спадщини романістів та їх жанрової парадигми спирається на описово-аналітичний метод дослідження. Застосування історико-гносеологічного, структурно-семіотичного та порівняльно-історичного методів дозволило врахувати історико-літературний і культурний контекст творчості письменників, виявити трансформації жанрів у спадщині Дж. Фаулза, Г. Гріна, Дж. Гарднера, К. Воннегута, Джозефа Хеллера, Мілана Кундери, Варгаса Льоси, Гюнтера Грасса та інших на тлі розвитку літератури кінця ХХ початку ХХІ століття.

Теоретико-методологічною базою дослідження є праці вітчизняних та зарубіжних дослідників, що стосуються питань взаємодії літератури з іншими видами мистецтва (А. Авер'янов, М. Алексєєв, І. Андрієва, Н. Бернадська, В. Божович, М. Каган та інші) [4]; синтезу, теорії та історії жанрів (С. Аверенцев, Л. Андрєєв, Р. Барт, М. Бахтін, О. Білецький, Т. Бовсунівська, М. Васьків, Б. Іванюк, Н. Копистянська, Н. Лейдерман, І. Мінералова, О. Міхільов, Т. Орлова, О. Потебня, В. Удалов, Л. Чернец, С. Шаріфова та інші) [5]; питань постмодернізму у художній практиці (Н. Автономова, Ю. Андрухович, Т. Боднарчук, Н. Гашева, Т. Денисова, Д. Затонський, І. Ільїн, Ж. Ліотар, І. Старовойт, І. Хассан та інші) [6–9]; художньої спадщини Дж. Фаулза, Г. Гріна, Дж. Гарднера, К. Воннегута, Дж. Хеллера, Г. Грасса, М. Кундери, Варгаса Льоса (О. Алякринський, І. Арнольд, М. Богун, С. Варецька, Н. Владимірова, М. Воропанова, Т. Денисова, Н. Жлуктенко, М. Зверєв, В. Івашева, І. Кабанова, Л. Казакова, В. Кальницька, Ю. Кіндзерська, О. Козюра, О. Міхільов, А. Мулярчик, С. Павличко, О. Палій, О. Подкоритова, В. Пузій, Н. Смирнова, В. Тимофєєв, А. Брані, Т. Девіс, Т. Еріксон, В. Олшен, У. Фолкнер, С. Кнап, В. Вест та інші) [10–19].

5. Результати дослідження

Здійснений у дослідженні аналіз літератури другої половини ХХ ст. – початку ХХІ ст. (Дж. Фаулз, К. Воннегут, Г. Грін, Дж. Хеллер, М. Кундери, В. Льоса, Г. Грасс) в аспекті методології концептуального художнього синтезу дозволив дати, з одного боку, цілісну картину критичних підходів до інтерпретації творчості найвідоміших письменників Європи та Америки ХХ століття, які вплинули і продовжують значною мірою впливати на світовий літературний процес, а з іншого, розширити уявлення про художні смисли їх романів і закласти основи нових підходів (зокрема, методологічні засади концептуального художнього синтезу) до їх вивчення.

Притаманна людині здатність моделювання образу історично змінюваного світу стала об'єктивною передумовою виникнення синтетичних систем у мистецтві. Результат синтезу – нове утворення, властивостями якого є не тільки зовнішня сума властивостей компонентів, а й результат їх взаємопроникнення і взаємовпливу, що найбільше розкривається у царині культури та мистецтва. У цьому плані література як один із видів мистецтва не є винятком.

Естетичні принципи Дж. Фаулза, Г. Гріна, М. Кундери, Г. Грасса, К. Воннегута, Дж. Хеллера, В. Льоси, що з'єднали в собі установку на реальність як принципіву основу художнього світу, оригінальність творчого вимислу, різноманіття літературних прийомів і оповідних модусів (епос, ліризм, комізм) із загальнолюдськими цінностями і вірою в людину, і вивели їх в ряд найбільш яскравих представників концептуального художнього синтезу.

6. Висновки

У результаті проведених досліджень:

1. Вважаємо, що твори Дж. Фаулза, Г. Гріна, К. Воннегута, Дж. Хеллера, В. Льоси, Г. Грасса, М. Кундери, які традиційно відносять до постмодерністських, найчастіше аргументуючи це наявністю оповідної техніки, яка формально являється постмодерністською (ігрове начало, авторське втручання, інтертекстуальність, реконструювання тощо), насправді не є таким. За своїм світобаченням, за естетичними уподобаннями вони утворюють протилежний постмодернізму напрям. Ідейно-художнім змістом своїх творів вони закликають до зміцнення моральності, естетичних цінностей, без яких годі уявити будь-яке суспільство.

2. Гуманізм є основою світоглядних і творчих позицій Дж. Фаулза, Г. Гріна, М. Кундери, Г. Грасса, К. Воннегута, Дж. Гарднера, Дж. Хеллера, В. Льоси. Вони вважали, що література повинна сприяти духовному вдосконаленню людини, бути серйозною і гуманною, та надавали великого значення етичному компонентові. Ось чому для всіх творів вище названих романістів так значимі проблеми свободи вибору, пошуку «автентичності», обрання «справжньої поведінки» та етичного вибору. Їх об'єднує зосереджений інтерес автора до теми внутрішнього світу особистості, до питань самосвідомості і самовизначення людини.

3. Гуманізм стає предметом роздумів у творах Дж. Фаулза, Г. Гріна, К. Воннегу, Дж. Хеллера, В. Льоси, Г. Грасса, М. Кундери, стверджуючись як нагальна потреба суспільства і його духовної культури. Завдання письменника, якщо хтось бере на себе цю не легку місію, згідно з висловлюванням К. Воннегута, робити все можливе, щоб хоч трішки полегшити життя людей в цьому несприятливому світі.

4. Вся творчість Дж. Фаулза, Г. Гріна, К. Воннегу, Дж. Хеллера, В. Льоси, Г. Грасса, М. Кундери, безумовно, є моральною – не так через її відданість демократичним загальнолюдським цінностям, як завдяки тому нескінченному і плідному творчому пошуку, в якому читач разом із автором ці цінності відкриває. У своїх творах вони ведуть розмову про справжнє призначення людини – «самому стати ма-

гом» (Фаулз), тобто усвідомити обмеженість власної свободи, усвідомити власну ізоляцію, усвідомити цю відповідальність і визначити свої особистісні здібності, а згодом за їх допомогою зробити ціле людянішим.

5. Романи Дж. Фаулза, Г. Гріна, М. Кундери, Г. Грасса, К. Воннегута, Дж. Гарднера, Дж. Хеллера, В. Льоси відзначені прагненням до зображення сучасного життя в динаміці, різноманітті, складності та протиріччях, до художнього синтезу дійсності на основі соціального аналізу. Дослідження естетичної системи письменників показує, що пошук спирається на чітке усвідомлення форми в її функціональності. Автори створюють синтетичну романну форму, яка відповідає завданням відображення життя у різноманітності і цілісності. В цьому позначається загальна для мистецтва ХХ століття тенденція до синтетичного освоєння дійсності.

6. Творчість Дж. Фаулза, Г. Гріна, М. Кундери, Г. Грасса, К. Воннегута, Дж. Гарднера, Дж. Хеллера, В. Льоси оцінюється як непересічне явище післявоєнного періоду. Їх різножанровий доробок підпорядкований провідній проблемі: показати шляхи досягнення самосвідомості як обов'язкової умови здобуття свободи. Жанрове та стильове розмаїття їхніх творчих надбань (інтертекстуальність, пародіювання, іронія, алюзія та ін..) – це цілісний світ, у якому рівноправними складовими є естетичне начало та екзистенційне філософування, відданість традицій та прагнення експерименту, вигадка та реальність, минуле та сучасне, висока поетичність та суворий осуд ХХ століття.

7. Тема мистецтва і творчої діяльності представляє особливий інтерес для більшості вище названих авторів. Так, наприклад, Дж. Фаулз звертається до неї майже в кожній зі своїх книг. Письменник ставить своїм завданням виявити природу творчості, його механізми, завдання мистецтва і його функції, зміст і значення для автора і читача, для особистості і суспільства. Його розгляди в цьому аспекті засвідчують гуманістичне спрямування його естетики.

8. На підставі проведеного дослідження можна говорити про еволюцію зазначених тем в творчості Дж. Фаулза, Г. Гріна, К. Воннегута, Дж. Хеллера, В. Льоси, Г. Грасса, М. Кундери. Автори застосовують особливі методи впливу на читачеке сприйняття, фактично ставлячи читача на позицію свого героя, примушуючи його пройти крізь лабіринти власної свідомості заради наближення до пізнання свого «Я».

9. Особистості головних героїв перебувають у постійному розвитку, проходячи важкий шлях до зміни життєвої позиції. Письменники ставлять своїх персонажів у екстремальні обставини, які б розкривали їх моральну сутність, змушують робити вибір між вірністю і зрадою. Їх хвилювало, як ті чи інші моральні категорії і принципи реально переломлюються і втілюються в конкретних взаєминах між людьми. Їх займала сутність і природа добра (насамперед людяність, співчуття) і зла (догма, черствість, лицемірство). Одним із ключових для письменників було питання про право особистості, у якої були шляхетні наміри, активно втручатися в долю інших людей (Грін).

10. Романи Дж. Фаулза, Г. Гріна, К. Воннегута, Дж. Хеллера, В. Льоси, Г. Грасса, М. Кундери демонструють характерне для концептуального художнього синтезу органічне поєднання багатьох жанрових форм (філософсько-сатиричний роман вольтерівського типу, філософсько-інтелектуальний роман, сатиричний роман, меніппея, детективний, психологічний, автобіографічний та ін.), різноманітних продуктивних літературних технік сучасного художнього досвіду (асоціативна манера оповіді, колаж, монтаж, інтертекстуальність, внутрішній монолог, стилеві варіації, використання елементів фантастики та наукової фантастики, коміксів, тощо), сплав «художніх енергій», осяяний неповторним почуттям гумору і проникнутий гуманістичним пафосом розуміння цілісності і єдності людства та беззаперечної цінності кожної окремої людини.

11. Манері Дж. Фаулза, Г. Гріна, К. Воннегута, Дж. Хеллера, В. Льоси, Г. Грасса, М. Кундери притаманна багата палітра фарб: іронія, сатира, гротеск, ліризм, витончений психологізм; їх книги пронизують гуманізм, почуття жалю, прагнення проникнути філософськи, психологічно в складний і загадковий «феномен людини».

12. Соціально-політична тематика, породжена реаліями сучасного життя, створює реалістичне тло у творах письменників. Їх творчість невіддільна від науково-технічної проблематики (Воннегут), що свідчить про великий інтерес митців до усього, що відбувається у цій сфері діяльності людини.

13. Дійсність та її виміри – простір і час – перетворюються у Дж. Фаулза, Г. Гріна, К. Воннегута, Дж. Хеллера, В. Льоси, Г. Грасса, М. Кундери на засоби трансформації романної структури та ідеальний спосіб літературного оформлення гуманістичної ідеї перемоги людського в людині.

Література

1. Чобанюк, М. М. Современные тенденции художественного творчества в аспекте концептуального синтеза [Текст] / М. М. Чобанюк // Актуальные научные исследования. От теории к практике. – Варшава: «Diamond trading tour», 2014. – С. 6–9.

2. Андреев, Л. Г. От «заката Европы» к «концу истории» [Текст] / Л. Г. Андреев; ред. Л. Г. Андреев // «На границах». Зарубежная литература от Средневековья до современности. – М.: «ЭКОН», 2000. – С. 240–255.

3. Андреев, Л. Г. Чем же закончилась история второго тысячелетия? [Текст]: уч. пос. / Л. Г. Андреев; под ред. Л. Г. Андреева // Зарубежная литература второго тысячелетия. – М.: Высшая школа, 2001. – С. 292–334.

4. Чобанюк, М. М. Літературознавчий синтез: методологічні аспекти [Текст]: міжнар. наук. конф. / М. М. Чобанюк // Сучасна україністика: проблеми мови, літератури та культури. – Оломоуць, 2014. – С. 199–202.

5. Чобанюк, М. М. Жанровий синтез: актуальні підходи вітчизняних та зарубіжних літературознавців до проблеми вивчення [Текст] / М. М. Чобанюк // Наука сьогодні: теорія, методологія, практика, проблематика. – Варшава: «Diamond trading tour», 2014. – С. 9–14.

6. Чобанюк, М. М. Гуманізм та епоха постмодернізму: критерії зіткнення [Текст]: зб. наук. пр. / М. М. Чобанюк // Світова література на перехресті культур і цивілізацій. – Сімферополь: Бизнес-Информ, 2013. – № 7. – С. 225–230.

7. Чобанюк, М. М. Постмодернізм у реаліях українського сьогодення [Текст] / М. М. Чобанюк // Історико-філологічні дослідження: традиції і сучасні тенденції. – Седльце, 2014. – С. 35–47.

8. Чобанюк, М. М. Проблема дефініції сакрального в епоху постмодернізму [Текст]: наук. пр. / М. М. Чобанюк // Науково-методичний журнал. – 2013. – Т. 217, № 205. – С. 97–100.

9. Hassan, I. What was postmodernism and what will it become? [Text]: intern. conf. proc. / I. Hassan // The 20-th century American literature after mid-century. – Kyiv: «Dovira», 2000. – P. 9–18.

10. Чобанюк, М. М. Генрі Грін: моральність і література [Текст]: міжнар. наук. конф. / М. М. Чобанюк. – Варшава: «Diamond trading tour», 2014. – С. 5–9.

11. Чобанюк, М. М. Джозеф Хеллер: художественний стиль і естетическа концепція [Текст]: сб. науч. ст. / М. М. Чобанюк; под ред. Л. И. Богатикова // Теоретические и практические аспекты романо-германской филологии и методики преподавания иностранных языков. – Гомель: ГГУ им. Ф. Скорины, 2015. – С. 238–241.

12. Чобанюк, М. М. Джон Гарднер: моральна література і критика [Текст] / М. М. Чобанюк; за ред. М. П. Ткачук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. – 2014. – № 39. – С. 483–487.

13. Чобанюк, М. М. Джон Фаулз: гуманізм як філософія творчого методу [Текст]: зб. наук. пр. / М. М. Чобанюк; за ред. В. А. Гусев // Література в контексті культури. – 2015. – № 26. – С. 332–338.

14. Чобанюк, М. М. Джон Фаулз: дискурс пізніх романів [Текст] / М. М. Чобанюк // Філологія і культурологія: проблематика і перспективи розвитку. – Варшава: «Diamond trading tour», 2014. – С. 43–50.

15. Чобанюк, М. М. Ідейно-художні особливості творчості Джона Фаулза у світлі теорії концептуального художнього синтезу [Текст] / М. М. Чобанюк // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – 2014. – Т. 1107, № 70. – С. 133–137.

16. Чобанюк, М. М. «Кошмари світу» у творчості Курта Воннегута [Текст]: зб. наук. пр. / М. М. Чобанюк // Наукова та технічна інформація в плануванні і здійсненні наукових досліджень і реалізації проектів. – Варшава: «Diamond trading tour», 2014. – С. 38–44.

17. Чобанюк, М. М. Особистість у художньому урбанізованому та дегуманізованому світі Курта Воннегута [Текст]: зб. наук. пр. / М. М. Чобанюк // Суспільство знань. – Варшава: «Diamond trading tour», 2014. – С. 21–25.

18. Чобанюк, М. М. Феномен гуманізму: чувство времени [Текст] / М. М. Чобанюк // Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. – 2013. – Т. 4, № 76. – С. 207–215.

19. Gardner, J. On Moral Fiction [Text] / J. Gardner. – N. Y.: Basic books, 1978. – 110 p.

References

1. Chobanuk, M. M. (2014). Sovremennye tendentsii hudozhestvennogo tvorchestva v aspekte kontseptualnogo sinteza. Aktual'nye nauchnye issledovanija. Ot teorii k praktike. Warshava: "Diamond trading tour", 6–9.

2. Andreev, L. G.; Andreev, L. G. (Ed.) (2000). Ot «zakata Evropu» k «koncu istorii». «Na granicah». Zarubezhnaja literatura ot Srednevekov'ja do sovremennosti. Moscow: «JeKON», 240–255.

3. Andreev, L. G. (2001). Chem ze zakonchelas istoria vtorogo tysacheletia? Zarubezhnaa literatura vtorogo tisacheletia. Moscow: Vyshaa hkola, 292–334.

4. Chobanuk, M. M. (2014). Literaturoznavchiiy sintez: metodologichni aspekty. Suchasna ukrainistika: problemi movi, literaturi ta kul'turi. Olomouci, 199–202.
5. Chobanuk, M. M. (2014). Zhanroviiy sintez: aktualni pidhody vitchiznanih ta zarubizhnih literaturoznavstiv do problemy vivchenna. Nauka s'ogodni: teoriya, metodologiya, praktika, problematika. Warshava: "Diamond trading tour", 9–14.
6. Chobanuk, M. M. (2013). Gumanizm ta epoha postmodernizmu: kriteriiy zitknennja. Svitova literatura na perehresti kul'tur i civilizacij, 7, 225–230.
7. Chobanuk, M. M. (2014). Postmodernizm u realiah ukrainskogo s'ogodenna. Istoriko-filologichni doslidzhennja: tradicii i suchasni tendencii. Siedlce, 35–47.
8. Chobanuk, M. M. (2013). Problema definitsii sakralnogo v epohu postmodernizmu. Naukovo-metodichnij zhurnal, 217 (205), 97–100.
9. Hassan, I. (2000). What was postmodernism and what will it become? The 20-th century American literature after mid-century. International conference proceedings. Kyiv: Publishing «Dovira», 9–18.
10. Chobanuk, M. M. (2014). Henri Grin: moralnist i literatura. Zbirnik naukovih dopovidej. Warshava: "Diamond trading tour", 5–9.
11. Chobanuk, M. M.; Bogatkov, L. I. (Ed.) (2015). Dzozeff Heller: hudozhestvennyi stil i esteticheskkf kontseptsia. Teoreticheskie i prakticheskie aspekty romano-germanskoj filologii i metodiki prepodavanija inostrannyh jazykov. Gomel: GGU im. F. Skoriny, 238–241.
12. Chobanuk, M. M.; Tkachuk, M. P. (Ed.) (2014). Dzon Gardner: npravsvennaa literature I kritika. Naukovi zapiski Ternopil'skogo nacional'nogo pedagogichnogo universitetu im. Volodimira Gnatjuka, 39, 483–487.
13. Chobanuk, M. M.; Gusjev, V. A. (Ed.) (2015). Dzon Faulz: gumanizm ak filosofia tvorchoho metodu. Literatura v konteksti kul'turi, 332–338.
14. Chobanuk, M. M. (2014). Dzon Faulz: diskurs piznih romaniv. Filologija i kul'turologija:problematika i perspektivy razvitija. Warshava: "Diamond trading tour", 43–50.
15. Chobanuk, M. M. (2014). Ideino-hudozhni osoblivosti tvorchosti Dzona Faulza u svitli teorii kontseptualnogo hudozhnogo sintezu. Visnik Harkivskogo natsionalnogo universitetu im. V. Karazina, 1107 (70), 133–137.
16. Chobanuk, M. M. (2014). „Kohmary svitu” u tvorchosti Kurta Vonneguta. Naukova ta tehnicna inforcija v planuvanni i zdijsnjuvani tehnicnih naukovih doslidzhen' i realizacii proektiv. Warshava: "Diamond trading tour", 38–44.
17. Chobanuk, M. M. (2014). Osobistist u hudozhnomu urbanizovanomu ta degumanizovanomu sviti Kurta Vonneguta. Suspil'stvo znan'. Warshava: "Diamond trading tour", 21–25.
18. Chobanuk, M. M. (2013). Fenomen gumanizma: chuvstvo vremeni. Naukovi zapyski Harkivskogo natsionalnogo pedagogichnogo universitetu im. G. S. Skovorody, 4 (76), 207–215.
19. Gardner, J. (1978). On Moral Fiction. New York: Basic books, 110.

*Рекомендовано до публікації д-р філол. наук, професор Міхільов О. Д.
Дата надходження рукопису 13.10.2016*

Чобанюк Марія Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент, кафедра мовної та міжкультурної комунікації, Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка, вул. І. Франка, 24, м. Дрогобич, Україна, 82100
E-mail: mariya_chobanyuk@rambler.ru